

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุน พัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือ เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ จัดระบบเงินกองทุนและบริหารจัดการเงินกองทุน เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตัวเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง การเรียนรู้ การสร้าง และพัฒนาความคิดริเริ่ม เสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานราก เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม ในอนาคต เกิดศักยภาพ ความเข้มแข็งของประชาชนในหมู่บ้าน ชุมชนเมือง ด้านเศรษฐกิจและสังคมซึ่งกองทุนหมู่บ้านชุมชนศรีพันต้นก็เป็นหนึ่งกองทุนที่ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547และได้รับเงินสนับสนุนกองทุนเริ่มแรก 1 ล้านบาท หรือที่นิยมเรียกกองทุนนี้ว่า กองทุนเงินล้าน

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในของระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น อำเภอเมืองน่าน ซึ่งระบบการควบคุมภายใน เป็นกลไกที่สำคัญและเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการกองทุนซึ่งจะช่วยควบคุม หรือลดความเสี่ยง ทำให้การบริหารจัดการบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยใช้วิธีสังเกตการณ์และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น อำเภอเมืองน่าน จำนวน 4 คน เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ในเรื่องการควบคุมภายในของระบบบัญชีตามแนวคิดของ COSO โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านรายรับ และด้านรายจ่ายของกองทุน รวมทั้งศึกษาค้นคว้าจากหนังสือวารสาร บทความ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องระบบการควบคุมภายใน เอกสารกองทุนหมู่บ้าน สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ บันทึกการรายงานการประชุมกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น อำเภอเมืองน่าน และสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบระบบการควบคุมภายในของระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น อำเภอเมืองน่าน และนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในของระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น และกองทุนหมู่บ้านอื่นๆที่มีรูปแบบและขนาดใกล้เคียงที่สนใจ

5.1 สรุปผลการศึกษา

กองทุนหมู่บ้านชุมชนศรีพันต้น ได้มีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยได้ให้สมาชิกกองทุนกู้ยืมเงินจากกองทุน ซึ่งการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเรื่องการควบคุมภายในของระบบบัญชีตามแนวคิดของCOSO โดยสามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือทางด้านรายรับและ ด้านรายจ่าย โดยทางด้านรายรับ จะประกอบด้วย การรับเงินล้านครั้งแรกจากรัฐบาล การรับเงินค่าหุ้นและการรับเงินดอกเบี้ยและเงินต้น ส่วนทางด้านรายจ่ายประกอบด้วย การให้เงินกู้โดยเริ่มตั้งแต่การรับใบขอกู้เงิน การพิจารณาการให้เงินกู้ การโอนเงินกู้ให้แก่สมาชิกและการจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ ของกองทุน จากการศึกษาแนวทางการปรับปรุงการควบคุมภายในของระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น อำเภอเมืองน่าน โดยใช้วิธีการสังเกต ศึกษาแผนผังระบบเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเกี่ยวกับองค์ประกอบของการควบคุมภายใน 5 ด้าน ตามแนวคิดของ COSO ในการดำเนินงานของกองทุนทั้ง 2 ด้าน มีบางองค์ประกอบที่ทางกองทุนไม่มีการควบคุมหรือมีการควบคุมไม่ครบถ้วนตามแนวคิด COSO

1. ด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม ทางคณะกรรมการควรจะดูแลเอาใจใส่และให้เวลากับกองทุนหมู่บ้านอย่างเพียงพอ เนื่องจากถ้าหากคณะกรรมการมีเวลาให้กับกองทุนหมู่บ้านไม่เพียงพอก็อาจจะเกิดเป็นสาเหตุที่ทำให้การบริหารกองทุนหมู่บ้านเป็นไปอย่างล่าช้าไม่ทันกับความต้องการ ความพึงพอใจของสมาชิก และไม่ทันกับเหตุการณ์ ดังนั้นในการคัดเลือกคณะกรรมการจะต้องทำการคัดเลือกบุคคลที่มีทั้งความสามารถและมีเวลาที่จะทุ่มเทให้กับกองทุนหมู่บ้านอย่างเต็มที่ และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านควรจะต้องได้รับการอบรมและชี้แจง เพื่อให้ทราบถึงบทบาทและหน้าที่ที่ตนเองต้องปฏิบัติ เมื่อได้รับมอบหมายหน้าที่และก็ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สอดคล้องตามความคาดหวังที่สมาชิกได้มอบหมายหน้าที่ให้และตามเงื่อนไขของการจ่ายผลตอบแทน

2. ด้านการประเมินความเสี่ยง ควรจะต้องทำการแบ่งแยกหน้าที่และความรับผิดชอบให้ชัดเจนระหว่างคณะกรรมการที่รับผิดชอบทางด้านบัญชีและทางด้านการเงิน ทั้งในทางด้านทฤษฎีและทางด้านการปฏิบัติ หลักของการควบคุมภายในก็จะมีการแยกการกระทำโดยมิให้กระทำการโดยบุคคลคนเดียวกันเพื่อป้องกันการทุจริต ถ้าหากมิได้เป็นบุคคลคนเดียวกันทำให้สามารถทำการตรวจสอบและทำการสอบย้อนกลับกันได้

3. กิจกรรมการควบคุมในเรื่องของการจัดทำทะเบียนผู้ค้าประกัน ควรจะต้องมีการจัดทำ ซึ่งในระเบียบปฏิบัติ ก็ได้ระบุไว้ว่า บุคคลที่จะต้องเป็นผู้ค้าประกันจะต้องมีคุณสมบัติอย่างไรและสามารถทำการค้าประกันบุคคลได้กี่คน ถ้าหากทางกองทุนหมู่บ้านไม่ได้จัดทำทะเบียนผู้ค้าประกัน อาจทำให้ผู้ค้าประกันได้ทำการค้าประกันบุคคลเกินกว่าที่กฎระเบียบของกองทุน

หมู่บ้านได้มีระเบียบไว้ ถึงแม้ว่าในการลงลายมือชื่อของผู้ค้าประกันจะต้องลงลายมือชื่อต่อหน้าคณะกรรมการก็ตามอาจจะเกิดการผิดพลาดได้ และถ้าหากเกิดเหตุการณ์ที่สุดวิสัยอาจจะทำให้ผู้ค้าประกันไม่สามารถขอใช้หรือเกินกำลังความสามารถของวงเงินที่ตนเองค้าประกันได้

กิจกรรมการควบคุมในเรื่องของการรับเงินสดไม่ว่าจะเป็นการรับเงินค่าหุ้น รับเงินค่าดอกเบี้ย และรับเงินต้นจากสมาชิก ควรจะต้องมีการรับนำเอาเงินฝากธนาคารภายในสิ้นสุดวันหรือรับนำฝากในวันรุ่งขึ้นหรือวันที่ธนาคารได้เปิดทำการไม่ควรให้ผู้รับเงินได้ทำการถือเงินสดไว้ในมืออาจจะก่อให้เกิดความเสี่ยงหลายประการไม่ว่า เกิดการนำเงินยืมไปใช้ก่อน เกิดการสูญหายหรือความสูญเสียนั้นใด เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการทุจริต หรือเกิดเหตุการณ์อื่นๆ ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวกับรับเงินจึงไม่ควรที่จะถือเงินสดไว้กับตัว

กิจกรรมการควบคุมในเรื่องของการจัดทำบัญชีควรจะมีการจัดทำให้เรียบร้อยเป็นปัจจุบัน เนื่องจากการจัดทำบัญชีที่เป็นปัจจุบันแสดงถึงความถูกต้องครบถ้วน และความโปร่งใสของรายการต่างๆ ที่ทางกองทุนหมู่บ้านได้มีการบริหารจัดการและดำเนินงานโดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุน ควรมีการจัดทำงบการเงินส่งตามที่กฎหมายได้กำหนด มีการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบที่กฎหมายกำหนดด้วย ตลอดจนถือเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทางกองทุนหมู่บ้านต้องให้ความสนใจเพราะรายงานทางการเงินที่ได้จากการจัดทำบัญชีจะเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินการและแสดงฐานะที่แท้จริงของแต่ละกองทุน

ปัญหาในเรื่องของบุคคลที่ไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการทำบัญชีอย่างลึกซึ้งและไม่สามารถทำการเองปิดงบบัญชีได้ ควรจะมีการส่งบุคคลากรที่มีหน้าที่ไปทำการอบรมและการอบรมควรเป็นการอบรมที่ต่อเนื่องและมีระยะเวลาที่สมควรตลอดจนมีการขอรับคำชี้แนะจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการปิดบัญชีของกองทุนไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องของรัฐและเจ้าหน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกัน เพื่อทำให้งบการเงินมีความน่าเชื่อมากกว่าที่ไปจ้างเอกชนเป็นผู้จัดทำ ตลอดจนไม่เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายของกองทุน

กิจกรรมการควบคุมทางด้านบัญชี ที่ไม่มีการควบคุม ตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2547ในเรื่องของการไม่ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการกองทุน การส่งงบการเงินและการแสดงความคิดเห็นภายในระยะเวลาที่กำหนด การจัดทำบัญชี การสรุปผลการดำเนินงาน การจัดระบบการตรวจสอบภายในเรื่องของการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชีและการพัสดุโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นหลัก

4. ระบบสารสนเทศมีคณะกรรมการบางท่านที่ไม่ค่อยมีความชำนาญเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์บางครั้งไม่สามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ควรจะต้องมีการอบรมเกี่ยวกับความรู้

เบื้องต้นให้กับคณะกรรมการ และทางกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นของกองทุนหมู่บ้าน โดยคอมพิวเตอร์ที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นคอมพิวเตอร์แบบ Notebookพกพาซึ่งส่วนใหญ่ มักจะมีการป้องกันในเรื่องของไวรัสคอมพิวเตอร์และมีการปรับระบบ (Update) การป้องกันไวรัสที่เป็นอัตโนมัติและในเรื่องของการสำรองไฟฟ้างี้มีแบ็คเตอร์ที่สามารถทำการสำรองข้อมูลที่ทันเวลาเมื่อเกิดเหตุสุดวิสัย

5. การติดตามและประเมินผล คณะกรรมการควรจะมีการติดตามและประเมินผล ถึงความพึงพอใจของสมาชิกในการบริหารจัดการของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ด้านต่างๆ ตลอดทางคณะกรรมการควรจะต้องทำการติดตามผลของการที่สมาชิกกู้ยืมเงินจากกองทุนแล้วได้มีการนำเอาเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่

5.2 อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่ากองทุนหมู่บ้านศรีพันต้น อำเภอเมืองน่าน มีการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในเรื่องการควบคุมภายในของระบบบัญชีตามแนวคิดของ COSO ทั้ง 5 ประการ คือ เรื่องสภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร และ การติดตามและการประเมินผล โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านรายรับและรายจ่าย มีขั้นตอนการดำเนินงาน โดยเริ่มจากการอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิก การโอนเงินกู้แก่สมาชิก การรับชำระค่าหุ้น-ดอกเบี้ยและเงินต้นจากสมาชิก และการจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ ของกองทุนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเห็นได้จากทางกองทุนหมู่บ้านมีการจัดโครงสร้างการดำเนินงานที่ดี มีการแบ่งงาน การมอบหมายงาน มีระบบการตรวจสอบ มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนตามวาระ มีการสอบทาน มีการอนุมัติรายการจากผู้ที่มิอำนาจในการอนุมัติ มีการกำหนดกฎเกณฑ์ หลักปฏิบัติที่ชัดเจน มีการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการสรร การคัดเลือกบุคคลเข้ามาเป็นคณะกรรมการซึ่งเป็นบุคคลในชุมชนทำให้ทราบและมีความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพของสมาชิกเป็นอย่างดี ตลอดเป็นบุคคลที่มีความเป็นกลางปราศจากความลำเอียง มีจริยธรรมและความซื่อสัตย์ มีข้อมูลสารสนเทศที่ทำให้คณะกรรมการสามารถวางแผนและกำหนดงานได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยนำมาประกอบการพิจารณาในด้านต่างๆ ตลอดจนมีตรวจสอบและดูแลจากภาครัฐ ซึ่งมีปัญหาในส่วนของบุคคลที่มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการจัดทำบัญชีขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดประสบการณ์ จึงทำให้ไม่สามารถจัดทำบัญชีให้เรียบร้อยเป็นปัจจุบัน นอกจากนั้นไม่สามารถจัดทำบัญชีได้เองแต่ทำการจ้างหน่วยงานเอกชนเป็นผู้จัดทำซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวนิดา กุลสุ (2545) ที่กล่าวว่า ผู้ทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่มีพื้นความรู้ทางด้านบัญชี สอดคล้องกับการศึกษาของบุศรา คงศักดิ์(2546) ที่กล่าวว่าผู้ทำบัญชีมีปัญหาเกี่ยวกับสมุดบัญชีและเอกสารที่ใช้ในการบันทึกบัญชีและยังขาดความ

เข้าใจในการบันทึกรายการให้ถูกต้อง เนื่องจากระยะเวลาในการอบรมเบื้องต้นมีจำกัด สอดคล้องกับการศึกษาของ ทรายทอง เลิศเปียงและคณะ(2550) ที่กล่าวว่าผู้ทำบัญชีไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีและไม่มีประสบการณ์ในการทำบัญชี ในการรับการฝึกอบรมมีระยะเวลาที่จำกัด และสอดคล้องกับการศึกษาของธิดาพร(2554)ที่กล่าวว่าคณะกรรมการผู้จัดทำบัญชีส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการจัดทำบัญชีและไม่ได้รับการฝึกอบรมทางด้านการจัดทำบัญชีและทำให้การจัดทำบัญชีไม่เป็นไปตามระบบมาตรฐาน

5.3 ข้อค้นพบ

จากการศึกษาพบว่ากองทุนหมู่บ้านศรีพันต้นในการจัดเก็บเอกสาร ไม่มีการจัดเรียงตามลำดับ เวลาที่ต้องการนำเอาข้อมูลในอดีตมาประกอบการตัดสินใจทำให้การค้นหาค่าเป็นค่อนข้างยากและทำให้เสียเวลา

นอกจากนั้นในเรื่องของการจัดทำบัญชีทางกองทุนไม่ได้จัดทำบัญชีเองแต่ไปจ้างให้เอกชนเป็นผู้จัดทำเพราะว่าคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการจัดทำไม่สามารถจัดทำบัญชี เนื่องจากว่าไม่มีความชำนาญขาดประสบการณ์และระยะที่เคยไปอบรมค่อนข้างน้อยและการอบรมไม่ต่อเนื่อง

5.4 ข้อเสนอแนะ

1. ในเรื่องของการจัดเก็บเอกสารต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกสารในการขอกู้เงินของกองทุน ในการเก็บเอกสารนั้นไม่มีการเรียงตามลำดับ ซึ่งในการเก็บเอกสารนั้นควรจะเรียงตามลำดับโดยอาจจะเรียงลำดับตามอักษรของชื่อผู้ที่ขอกู้ก็ได้ หรือ อาจจะเรียงลำดับตามหมายเลขสมาชิกก็ได้โดยสามารถเลือกใช้ได้เพียงอย่างเดียว

2. ควรจะมีการร่วมมือกันระหว่างกองทุนของชุมชนต่างๆ ที่ยังไม่สามารถจัดทำบัญชีของชุมชนของตนเองได้ โดยอาจจะขอความร่วมมือหรือขอความช่วยเหลือหน่วยงานของทางราชการ คือ กรมการพัฒนาชุมชน จังหวัดน่าน ที่ทำหน้าที่เป็นเหมือนพี่เลี้ยงให้กับกองทุน โดยเฉพาะเรื่องของการจัดทำบัญชีเป็นเรื่องที่จะต้องใช้ความรู้และสะสมประสบการณ์ในการทำบัญชีของกองทุน นอกจากการให้ได้เข้าการอบรมและการอบรมควรจะเป็นการอบรมที่ต่อเนื่อง